

Београд, 11. 1. 2021.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Веће докторских студија Факултета примењених уметности у Београду формирало је комисију за процену теме докторског уметничког пројекта кандидаткиње ДРАГАНЕ КУПРЕШАНИН, студенткиње докторског студијског програма Примењена уметност, одсек Примењена графика, модул Графика и књига, предмет Илустрација, под насловом

НЕВИДЉИВИ ТАЛАС – експериментални тактилни стрип

На основу увида у поднети материјал, комисија у саставу:

мр Растко Ђирић, ред. проф, ментор
др ум Славица Драгосавац, ред. проф, Факултет уметности у Нишу,
др ум Иван Грубанов, ванр. проф, ФПУ, председник комисије
др ум Владимир Вељашевић, ред. проф, ФЛУ
мр Драган Живанчевић, ред. проф, Академија уметности у Новом Саду

закључила је да кандидаткиња може да приступи одбрани свог докторског уметничког пројекта

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Драгана Купрешанин рођена је 1982. године у Београду.

Дипломирала је на Факултету примењених уметности у Београду 2008. године, смер примењена графика, а специјалистичку тезу одбранила је 2011. године на Факултету ликовних уметности у Београду, смер сликарство, област цртеж.

Стипендиста је више државних и приватних фондација.

Током досадашњег уметничког рада, остварила је десет самосталних и више од две стотине групних излагања и гостовања на фестивалима, у земљи и иностранству.

Публиковала је радове из области стрипа у издањима у земљи и иностранству (Македонија, Румунија, Швајцарска).

Стални је члан УЛУПУДС-а од 2011. године, редовни члан УЛУС-а од 2012. године и члан УСУС-а од 2012. године (члан по позиву). У статусу је самосталног уметника од 2012. године.

Радови се налазе у многим приватним и државним колекцијама у земљи и иностранству. Добитница је више награда из области примењене (дизајн, анимација) и ликовне уметности (цртеж).

Докторски уметнички пројекат НЕВИДЉИВИ ТАЛАС, експериментални тактилни стрип, освојио је, током свог обавезног представљања следеће награде:

- Награду за приступачно уметничко дело у Инклузивној галерији у Новом Саду, новембра 2018.
- ГРАН-ПРИ на 17. Међународном салону стрипа у Београду и Специјалну награду жирија за иновацију у области стрипа, 26. 9. 2019, у конкуренцији 445 аутора из 26 земаља света.
- Међународно Златно перо Београда на 50. изложби илустрација Златно перо, новембар 2019.
- Специјалну награду, [с]БУК2, на Међународном студентском бијеналу уметности књиге, новембра 2020.

Током школске 2014/2015. години ради као сарадник у настави на Факултету примењених уметности у Београду, на предметима Цртање и Сликање.

ДЕТАЉНА АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Предмет докторског уметничког пројекта је израда стрипа *Невидљиви талас* у форми експерименталних стрип табли, намењеном слепима и слабовидима, који би био израђен по структуралним и наративним принципима медија стрипа са иновацијом у реализацији – инклузивном приступу. Посебним освртом на његове елементе, који би били прилагођени тактилом читању, било би омогућено да сваки читалац може да интуитивно, по субјективном доживљају, прати наратив.

Циљеви овог докторског уметничког пројекта били су: истраживање постулата стрипа ван граница класичног израза, структурисање и трансформација у нове појавне форме које омогућавају ширење граница медија и интеракцију са сродним медијима (илустрација, графика, графички роман). Превођење класичног израза на нове технике и материјале, пружило је могућност да (експериментални) стрип као такав буде доступан и за публику специфичних чулних и комуникацијских могућности, али такође и другачији и иновативан за најширу стрип публику. Намера је била да, коришћењем савремене технологије, рад буде реализован на начин да може интегрисати и публику различите чулне осетљивости и капацитета визуелне комуникације.

На првој и другој години докторских студија кандидаткиња је истраживала на предметима *Илустрација и медији* и *Експериментална илустрација*, на којима су настала два рада заснована на наративу *Цареви младић*. Идеја ових експеримената је била истраживање граничних подручја стрипа и других медија, те су ови радови отворили могућност за даље разматрање стрипа и његових елемената, а докторски уметнички пројекат *Невидљиви талас* настао је са идејом да се, у оквиру медија, градивним елементима приступи на нов и другачији начин и да се сходно томе – читање медија обогати и употпуни.

Експериментални стрип *Невидљиви талас* излази из постојећих појавних оквира стрипа (албуми, часописи, свеске, дневни листови) и потенцира његову чисту форму у другим техникама и материјалима. Различите рељефне структуре које су специфичност овог рада, једнако могу да активирају и тактилну и оптичку перцепцију читаоца, чиме утичу на комплексност у креирању наратива.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА

Тактилна димензија у овом раду отвара више од једне могућности. Пре свега, експерименталним приступом стрип се обликује на нов начин – чиме је омогућено другачије поимање медија. Мења се и визуелна, а не само тактилна перцепција, па је рад доступан публици различитих чулних капацитета, а за највећи број читалаца постаје вишеслојан. Рад има потенцијал да значајно измени досадашњу форму, јер интеграцијом публике ограниченог чула (визуелно) постаје обухватан. Отвара се и могућност потпуно другачије форме стрипа, која се даље може развијати у различитим правцима.

КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Пројекат *Невидљиви шалас*, први је рад у области илустрације и стрипа код нас који уводи тактилност као техничку и структуралну компоненту. Овај искорак у реализацији рада, значајан је у домену развоја медија, али и односа медија према друштву у коме настаје.

Скромна истраживања тактилног у стрипу су први пут у свету реализована 2013. године у Данској, кроз пројекат Филипа Мејера (Philipp Meyer). Његов рад *Life – A tactile comic for blind people* замишљен је и изведен као први стрип у свету намењен слепим људима.

Пројекат *Невидљиви шалас* иницијално полази од идеје да обухвати део публике којој је стрип до сада био недоступан, али његова реализација иде у обрнутом смеру – тежњом да у односу на чулну осетљивост појединца рад буде доступан свима, без изузимања или искључивања одређених категорија. Рад *Невидљиви шалас* почива на инклузивности, тенденцијом да се стрип кроз промену класичног израза трансформише и прилагођава тако да обухвати најширу публику. У друштвено одговорном смислу, идеја овог пројекта јесте да се кроз креативни потенцијал стрипа омогући да уметнички медиј у пуној мери интегрише највећи број заинтересованих читалаца.

У домену уметничко-истраживачког доприноса, тактилност рада отвара могућност за нова истраживања и развој медија, јер се увођењем ове димензије мења и његова естетика. С обзиром да рељефни облици граде посебан визуелни материјал (различит од резултата равне штампе) који је доступан и визуелној перцепцији, отвара се могућност и визуелног опажања тактилног, односно додатни ниво опажања за одређени (али и најбројнији) део публике. На тај начин, створена је могућност за садржајније праћење наративног тока и другачију интеракцију елемената стрипа – што пружа могућност да се тактилни експериментални стрип развија као посебна, нова целина у оквиру медија.

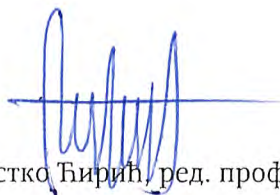
ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Свако истраживање упућено ка продубљивањем саме материје медија, у овом случају илустрације и стрипа, заправо задире у преиспитивање дефиниције тог медија. Поменути први стрип за слепе креиран 2013. у Данској садржао је само рељефне кружнице које мењају међусобни положај у односу на референтне облике стрип-квадрата. Дакле, истраживање се кретало у оквиру коришћења крајње поједностављених елемената и односа.

Тактилне могућности које пружају ликовни елементи као што су линија, површина и текстура у контексту једноставног цртежа или биле какве редуковане фигуралне представе, нису биле ни разматране. Пионирско истраживање Драгане Купрешанин у оквиру уметничког докторског рада *Невидљиви шалас* сматрамо изузетно значајним, на првом месту са становишта хуманости, затим као необично, занимљиво и корисно ликовно истраживање, потом као експеримент у смислу обогаћивања медијских могућности и на крају као теоријски допринос, а све заједно као испирација будућим ауторима који се буду бавили овом новом струјом и дисциплином илустрације.

Награде које је овај докторски рад освојио на неколико важних манифестација свакако то потврђују.

Комисија са задовољством препоручује овај докторски пројекат за одбрану.

мр Растко Ђурић, ред. проф

др ум Славица Драгосавац, ред. проф.

др ум Иван Грубанов, ванр. проф.

др ум Владимир Вељашевић, ред. проф.

мр Драган Живанчевић, ред. проф.